

**МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ
УКРАЇНИ**

вул. Городецького, 13, м. Київ, 01001
Тел.: +380 44 278-37-23, факс: +380 44 271-17-83
E-mail: themis@minjust.gov.ua
http://www.minjust.gov.ua
Код ЄДРПОУ 00015622

№ _____
На № _____

**Міністерство внутрішніх справ
України**

вул. Академіка Богомольця, буд. 10,
м. Київ, 01601

**Національна академія внутрішніх
справ України**

пл. Солом'янська, буд. 1, м. Київ, 03035

*Щодо виконання рішення Європейського суду з прав людини
у справі «Криволапов проти України»*

02 жовтня 2018 року Європейським судом з прав людини (далі – Європейський суд) було ухвалено рішення у справі «Криволапов проти України» (заява № 5406/07), яке набуло статусу остаточного 02 січня 2019 року.

У вказаному рішенні Європейський суд констатував порушення пункту 1, 3 та 5 статті 5 та пункт 1 та 2 статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція), зокрема, у зв'язку з незаконним і тривалим триманням заявника під вартою, відсутністю у нього забезпеченого правовою санкцією права на відшкодування шкоди у зв'язку з таким триманням, нерозумною тривалістю кримінального провадження та порушенням права заявника на презумпцію невинуватості (*стислий виклад рішення додається*).

Загальна сума відшкодування, яку Україна повинна сплатити на виконання зазначеного рішення Європейського суду, становить 20 300 (двадцять тисяч триста) євро.

Відповідно до пункту 1 статті 46 Конвенції та статті 2 Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» рішення Європейського суду є обов'язковими для виконання.

Під виконанням рішення Європейського суду слід розуміти виплату відшкодування, а також вжиття державою додаткових заходів індивідуального характеру, спрямованих на усунення конкретного порушення, визначеного в рішенні Європейського суду, та заходів загального характеру, спрямованих на усунення підстав для надходження до Європейського суду аналогічних заяв проти України у майбутньому.

За цими критеріями Комітет міністрів Ради Європи (далі – КМ РС) здійснює оцінку виконання державою рішень Європейського суду, виходячи з інформації, наданої державними органами щодо заходів, вжитих на виконання вказаного рішення. Відповідні положення закріплені у ~~Правилах КМ РС щодо контролю за виконанням~~

339051

ВР/СДЗ НАВС
UB Міністерство юстиції України
1407/5.2.2/26-19 від 08.02.2019

Вх. № 550
"14" 02 20 19

кількість аркушів: 2

осн. док. 2 додаток 2

15-48

рішень Європейського суду та умов дружнього врегулювання (від 10 травня 2006 року).

Обсяг та суть заходів загального та індивідуального характеру, необхідних для виконання кожного конкретного рішення Європейського суду, безпосередньо залежать від характеру порушень, констатованих Європейським судом.

У цій справі Європейський суд зазначив, що:

«41. У 2005 році на одному з національних телеканалів, «СТБ», був показаний тридцяти хвилинний документальний фільм «Смертельна угода». Під час передачі було зазначено, що вона була створена за підтримки Служби безпеки України та Міністерства внутрішніх справ України (зокрема, Головного управління по боротьбі з організованою злочинністю). Документальний фільм розповідав про угоду між В. та працівниками правоохоронних органів, а також про подальше вбивство В. і Б. Заявник був названий особою, яка запропонувала угоду та була убивцею Б. Зокрема, передача складалась з коротких фільмів, у яких ролі заявника та інших причетних осіб грали професійні актори. Один з цих короткометражних фільмів зобразив заявника вбивцею Б. Крім того, до нього були включені численні інтерв'ю слідчого, у провадженні якого знаходилася справа, а також декількох працівників Служби безпеки України. Вони поділилися своїми версіями події у справі у формі, яка вбачалася фактичними твердженнями, не зазначаючи на якій стадії знаходилося провадження на момент різних інтерв'ю. Опис долі В. був дуже емоційним. Передача також містила витяги з допиту заявника від 08 листопада 2004 року, під час якого він зізнався у фальсифікації кримінальної справи щодо В. та вчиненні вбивства Б.

42-43. Зазначена передача була показана на телеканалі «СТБ» щонайменше дванадцять разів у період між 2005 та 2008 роками, і, можливо, пізніше. ... Крім того, слідчий, у провадженні якого знаходилася справа заявника, дав численні інтерв'ю (висловлюючи ті самі твердження, що й у зазначеній програмі) різними друкованими засобами масової інформації.

31. ... Запорізький суд визнав, що така поведінка порушувала право обвинуваченого на презумпцію невинуватості та становила тиск на суд.

129. ... пункт 2 статті 6 Конвенції забороняє посадовим особам оголошувати особу винною до винесення їй вироку судом. Посадові особи можуть інформувати громадськість про розслідування у кримінальних справах, наприклад, розкриваючи інформацію про вручення повідомлень про підозру, затримання та зізнання, якщо вони роблять це розсудливо та обачно. Вибір слів є важливим.

130-131. ... у цій справі зроблені в засобах масової інформації заяви слідчих та посадових осіб Служби безпеки України щодо кримінального провадження проти заявника були далекими від розсудливості та обачності. Вони були очевидною заявою про його винуватість, навіть без уточнення стадії, на якій знаходилося провадження: громадськості була розкрита вся інформація про особу заявника, він був названий вбивцею та фальсифікатором надзвичайно важливої кримінальної справи. Більше того, Суд зауважує, що ці твердження неодноразово розповсюджувалися у документальному фільмі, створеному за прямої підтримки державних органів високого рівня та який містив уривки із відеозапису зізнання заявника працівникам міліції ... такі заяви посадових осіб держави спонукали громадськість повірити у винуватість заявника та вплинув на оцінку фактів відповідним судовим органом».

З огляду на характер порушень, констатованих Європейським судом у справі «Криволапов проти України», з метою забезпечення виконання цього рішення

Європейського суду, а також недопущення аналогічних порушень у майбутньому прошу:

- 1) довести висновки Європейського суду у цій справі до відома працівників національної поліції;
- 2) Національну академію внутрішніх справ України – забезпечити включення рішення Європейського суду у цій справі до програм підготовки та підвищення кваліфікації працівників органів досудового розслідування.

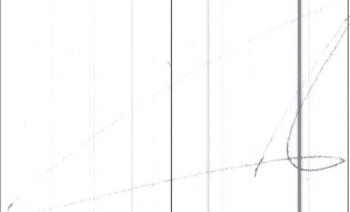
З метою забезпечення належного звітування Комітету міністрів Ради Європи прошу повідомити про результати розгляду цього листа до 28 лютого 2019 року.

Крім того повідомляю, що найближчим часом автентичний переклад вказаного рішення буде надрукований у збірнику нормативно-правових актів «Офіційний вісник України» та розміщений на сайті Міністерства юстиції України (www.minjust.gov.ua).

Додаток: Стислий виклад вказаного рішення на 2 арк. в 1 прим.;

**Заступник Міністра –
Уповноважений у справах
Європейського суду з прав людини**

Юлія Мельничук, 279-54-51

Іван ЛІЩИНА

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «КРИВОЛАПОВ ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF KRIVOLAPOV v. UKRAINE)

(Заява № 5406/07)

Стислий виклад рішення від 02 жовтня 2018 року

У 2004 році щодо заявника, який на час подій обіймав посаду заступника начальника відділу міліції, було розпочато кримінальне провадження за підозрою у перевищенні посадових повноважень у зв'язку з фальсифікацією кримінальної справи щодо вбивства журналіста у 2001 році, яке мало суспільний резонанс. Заявника було затримано та пізніше обрано запобіжний захід у вигляді тримання під вартою. Згодом щодо заявника були порушені також інші кримінальні справи. Запобіжний захід неодноразово продовжувався.

Підчас допиту заявник зізнався у фальсифікації кримінальної справи та вчиненні інших злочинів, однак потім відмовився від своїх показань та звернувся до прокуратури зі скаргою, стверджуючи, що визнати себе винним у вчиненні злочину його примусили.

Суди продовжували строк тримання заявника під вартою загалом до двадцяти семи місяців, незважаючи на те, що відповідно до положень Кримінально-процесуального кодексу, чинного на час події, строк тримання заявника під вартою не мав перевищувати вісімнадцяти місяців і мав завершитись 10 серпня 2005 року.

Протягом принаймні 2005-2008 років, за підтримки органів влади на одному з національних телеканалів неодноразово транслювався документальний фільм, в якому висвітлювався перебіг кримінального провадження щодо заявника, вказувалось про його причетність до фальсифікації кримінальної справи та вбивства одного з фігурантів справи, подавались уривки з допиту заявника та численні інтерв'ю слідчого.

19 лютого 2009 року заявника було виправдано за частиною обвинувачень та визнано винним за рештою, проте у зв'язку з тим, що призначений судом строк покарання заявник вже відбув, його було звільнено в залі суду.

Водночас суд першої інстанції виніс окрему ухвалу, якою звертав увагу Генеральної прокуратури України на те, що слідчий, в провадженні якого знаходилася справа, давав різним засобам масової інформації численні інтерв'ю, в яких зображав заявника та його співообвинувачених винними, не змінюючи при цьому їх прізвищ. Суд вказав, що така поведінка порушує право обвинуваченого на презумпцію невинуватості та становить тиск на суд.

Верховний Суд України скасував вирок та окрему ухвалу суду першої інстанції та направив справу на новий розгляд тим самим судом. У січні 2012 за поданням прокурора суд обрав заявнику запобіжний захід у вигляді тримання під вартою. У зв'язку із закінченням строку давності для притягнення до кримінальної відповідальності 12 грудня цього ж року Вищий спеціалізований суд ухвалив звільнити заявника, проте до нього продовжував застосовуватись запобіжний захід. З тих самих підстав у 2013 суд задовольнив клопотання заявника про закриття кримінального провадження та звільнив його з під варти у залі суду.

Національні суди залишили без задоволення позов заявника про відшкодування шкоди щодо його стверджуваного незаконного тримання під вартою, оскільки Закон України «Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянину незаконними діями органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування, прокуратури і суду» не передбачав відшкодування у ситуації заявника, через те, що він був виправданий лише частково.

До Європейського суду заявник скаржився за статтею 3, пунктами 1, 3 та 5 статті 5 та пунктом 1 статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) на неналежні умови тримання його під вартою та відсутність належної медичної допомоги у Луганському СІЗО, незаконність і тривалість тримання його під вартою, відсутність в нього забезпеченого правовою санкцією права на відшкодування шкоди у зв'язку з триманням його під вартою, нерозумну тривалість кримінального провадження та недотримання його права на презумпцію невинуватості.

Європейський суд вказав, що заявник не надав жодних доказів та належним чином не обґрунтував скарги щодо побутових умов тримання його під вартою та наданої йому у Луганському СІЗО медичної допомоги і відхилив скарги заявника за статтею 3 Конвенції як явно необґрунтовані.

Розглянувши скарги заявника на незаконність і тривалість тримання його під вартою Європейський суд вказав, що згідно з чинною на той час редакцією Кримінально-процесуального

кодексу України максимальний строк тримання під вартою під час досудового розслідування мав становити вісімнадцять місяців, а також що у справі були періоди, коли: тримання заявника під вартою не охоплювалось жодним рішенням суду; заявника тримали під вартою на підставі рішення суду, яке не містило підстав для такого тримання та вказівки щодо його тривалості; тримання заявника відбувалось на підставі рішення суду, яке обґрунтовувало необхідність такого тримання лише існуванням паралельного провадження щодо заявника. Європейський суд встановив порушення пунктів 1 та 3 статті 5 Конвенції щодо тримання заявника під вартою у період з 10 серпня 2005 року до 19 лютого 2009 року та з 12 грудня 2012 року до 24 січня 2013 року.

Оскільки в українській правовій системі не передбачено право на відшкодування відповідно до пункту 5 статті 5 Конвенції у випадку встановлення Європейським судом порушення будь-яких з попередніх пунктів статті 5 Конвенції, Європейський суд констатував порушення пункту 5 статті 5 Конвенції.

Розглянувши скаргу заявника на нерозумну тривалість кримінального провадження щодо нього Європейський суд вказав, що тривалість провадження була надмірною та не відповідала вимозі «розумного строку». З огляду на це Європейський суд констатував порушення пункту 1 статті 6 Конвенції.

Розглянувши скаргу заявника на порушення його права на презумпцію невинуватості, Європейський суд нагадав, що вказане положення забороняє посадовим особам оголошувати особу винною до винесення їй вироку судом. Він також вказав, що зроблені у ЗМІ заяви слідчих та посадових осіб щодо кримінального провадження проти заявника були далекими від розсудливості та обачності; вони були очевидною заявою про винуватість заявника, громадськості була розкрита вся інформація про особу заявника, він був названий вбивцею та фальсифікатором надзвичайно важливої кримінальної справи; ці твердження неодноразово розповсюджувалися у документальному фільмі, створеному за прямої підтримки державних органів високого рівня, який містив уривки із відеозапису зізнання заявника працівникам міліції. Європейський суд вказав, що такі заяви посадових осіб держави спонукали громадськість повірити у винуватість заявника та вплинули на оцінку фактів судами і встановив порушення пункту 2 статті 6 Конвенції.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

«1. Оголошує неприйнятними скарги заявника за статтею 3 Конвенції;

2. Оголошує прийнятною решту скарг у заяві;

3. Постановляє, що було порушено пункт 1 статті 5 Конвенції у зв'язку з триманням заявника під вартою з 10 серпня 2005 року до 19 лютого 2009 року;

4. Постановляє, що було порушено пункти 1 та 3 статті 5 Конвенції у зв'язку з триманням заявника під вартою з 12 грудня 2012 року до 24 січня 2013 року;

5. Постановляє, що було порушено пункт 5 статті 5 Конвенції;

6. Постановляє, що було порушено пункт 1 статті 6 Конвенції у зв'язку з нерозумною тривалістю кримінального провадження щодо заявника;

7. Постановляє, що було порушено пункт 2 статті 6 Конвенції;

8. Постановляє, що:

(а) упродовж трьох місяців з дати, коли це рішення набуде статусу остаточного відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції, держава-відповідач повинна сплатити заявнику такі суми, що мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу:

(i) 20 000 (двадцять тисяч) євро та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватись, в якості відшкодування моральної шкоди;

(ii) 300 (триста) євро та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватись заявнику, в якості компенсації судових та інших витрат, понесених під час провадження у Суді (чиста присуджена сума має бути сплачена на банківський рахунок захисника заявника, пана Калмикова); та

(b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти;

9. Відхиляє решту вимог заявника щодо справедливої сатисфакції»